

Sygn. akt I Ca 125/13

POSTANOWIENIE

Dnia 17 kwietnia 2013 r.

Sąd Okręgowy w Sieradzu Wydział I Cywilny

w składzie:

Przewodniczący SSO Antoni Smus

Sędziowie SSO Katarzyna Powalska

SSO Przemysław Majkowski

Protokolant sekretarz sądowy Elwira Kosieniak

po rozpoznaniu w dniu 17 kwietnia 2013 r. w Sieradzu

na rozprawie sprawy

z wniosku J. J.

z udziałem R. S.

o egzekucję świadczeń niepieniężnych

na skutek apelacji wnioskodawcy

od postanowienia Sądu Rejonowego w Łasku

z dnia 22 stycznia 2013 r. sygn. akt III RCo 1/12

postanawia:

uchylić zaskarżone postanowienie i sprawę przekazać do ponownego rozpoznania Sądowi Rejonowemu w Łasku pozostawiając temu Sądowi rozstrzygnięcie o kosztach postępowanie apelacyjnego.

Sygn. akt Ca 125/13

UZASADNIENIE

We wniosku skierowanym do Sądu Rejonowego w Łasku wierzyciel J. J. wnosił o zobowiązanie dłużniczki R. S. do wykonywania wyroku Sądu Okręgowego w Sieradzu Wydział I Cywilny z 10 maja 2010 r., sygn. akt I 1 C 657/09 w zakresie dotyczącym jego kontaktów z małoletnim synem stron S. J. poprzez wymierzenie dłużniczce R. S. kary grzywny.

Dłużniczka R. S. wносиła o oddalenie wniosku.

Zaskarżonym postanowieniem Sąd Rejonowy w Łasku oddalił wniosek wierzyciela oraz nie obciążając go kosztami postępowania.

Powyższe orzeczenie zapadło na podstawie następujących ustaleń i wniosków:

Sąd Okręgowy w Sieradzu wyrokiem z 10 maja 2012 r., wydanym w sprawie I 1 C 657/09, rozwiązał przez rozwód związek małżeński J. J. i R. J. a także ustalił, że J. J. będzie kontaktował się z synem S. J. w miejscu zamieszkania jego matki w każdą środę w godzinach od 17 do 19.30, z możliwością zabierania dziecka poza miejsce jego zamieszkania, będzie zabierał syna do siebie na każdy drugi i czwarty weekend miesiąca, poczynając od godz. 10 do niedzieli do godz. 18 oraz będzie miał prawo spędzenia z synem jednego dnia Świąt Bożego Narodzenia i Świąt Wielkanocnych.

Od maja 2012 r. wierzyciel nie jest wpuszczany na teren nieruchomości, gdzie mieszka syn stron z matką. W miesiącu czerwcu syn stron nie był obecny w czasie, kiedy miały się odbyć jego widzenia z ojcem, natomiast 27 czerwca 2012 r. wierzyciel nie został wpuszczony na teren posesji gdzie przebywa jego dziecko.

11 lipca 2012 r. w miejscu zamieszkania dłużniczki, miała miejsce interwencja policji, ponieważ wierzyciel po raz kolejny nie mógł spotkać się z synem.

Obecnie wierzyciel J. J. nie jest wpuszczany do domu, w którym mieszka jego syn, ponieważ rodzice dłużniczki B. S. i A. S. nie wyrażają zgody na obecność ich byłego zięcia na terenie ich nieruchomości położonej w miejscowości P..

W oparciu o powyższe ustalenia Sąd Rejonowy doszedł do wniosku, że wierzyciel wykazał, że od maja 2012 r. jego kontakty z dzieckiem nie są wykonywane zgodnie z wyrokiem Sądu Okręgowego w Sieradzu w sprawie I 1 C 657/09. Pomimo takiej konstatacji Sąd a quo stwierdził, iż wniosek nie zasługuje na uwzględnienie, ponieważ wierzyciel jako podstawę prawną swojego roszczenia w przedmiocie „ukarania dłużniczki grzywną” wskazał art. 1051 k.p.c..

Sąd I instancji podniósł, że w aktualnym stanie prawnym (obowiązującym od 13 sierpnia 2011 r.) przepisy mające na celu wykonanie orzeczenia lub ugody dotyczących kontaktu z dzieckiem zostały uregulowane w art. 598¹⁵-598²¹ k.p.c. Przepisy te stanowią *lex specialis* do przepisów o egzekucji świadczeń niepieniężnych i wyłączają możliwość egzekucji kontaktów z dzieckiem na podstawie art. 1051 k.p.c.. Aktualność straciła też uchwała Sądu Najwyższego z 18 marca 2011 r., III CZP 139/10, OSNC z.11-12/2011), w której wyjaśniono, że postanowienie sądu opiekuńczego określające stałe i powtarzające się kontakty z dzieckiem w obecności osoby wykonującej nad nim pieczę podlega wykonaniu na podstawie art. 1051 k.p.c..

W tym stanie rzeczy wierzyciel nie mógł się skutecznie domagać ochrony swoich praw w oparciu o przepis art. 1051 k.p.c..

Pomimo, że Sąd nie jest związany podstawą prawną żądania, niedopuszczalna była modyfikacja roszczenia wierzyciela, który we wniosku stwierdził wyraźnie, że wnosi o ukaranie dłużniczki grzywną. Jest to środek przymusu określony w art. 1051 k.p.c. i zgodnie z art. 163 § 1 k.p.c. podlega ściągnięciu na rzecz Skarbu Państwa.

Skutkiem niewykonywania bądź niewłaściwego wykonywania przez osobę, pod której pieczę pozostaje dziecko, obowiązków w przedmiocie kontaktów z dzieckiem, jest natomiast, stosownie do przepisu art. 598¹⁵ k.p.c. zagrożenie jej nakazaniem zapłaty oznaczonej sumy pieniężnej na rzecz osoby uprawnionej.

Przyjęty obecnie model wykonywania kontaktów z dzieckiem różni się znacząco od dotychczasowej możliwości egzekucji kontaktów na podstawie przepisów o egzekucji świadczeń niepieniężnych. Postępowanie uregulowane w art. 598¹⁵-598²¹ k.p.c. jest dwuetapowe. Pierwszy etap obejmuje groźbę nakazania zapłaty oznaczonej sumy pieniężnej na rzecz osoby uprawnionej do kontaktu. Drugim etapem jest dopiero spełnienie tej groźby i nakazanie zapłaty oznaczonej sumy pieniężnej po kolejnym wysłuchaniu uczestników postępowania. Odmienny jest zatem tryb postępowania i sankcja przy stwierdzeniu naruszeń.

Wreszcie art. 321 § 1 k.p.c. wyraża kardynalną zasadę wyrokowania dotyczącą przedmiotu orzekania, według której sąd związany jest żądaniem zgłoszonym przez powoda w powództwie. To powód decyduje nie tylko o wszczęciu postępowania, ale także o zakresie rozstrzygnięcia.

Podsumowując swoje rozważania Sąd Rejonowy stwierdził, iż w okolicznościach rozpoznawanej sprawy niedopuszczalnym było prowadzenie postępowania i oparcie orzeczenia na przepisach art. 598¹⁵ i nast. k.p.c..

W apelacji od powyższego orzeczenia wierzyciel zarzucił:

- naruszenie prawa procesowego, tj. art. 321 § 1 k.p.c. poprzez jego bezzasadne zastosowanie, skutkujące oddaleniem wniosku oraz odmówieniem ochrony praw przysługujących wnioskodawcy. Sąd uznał, że jest związany podstawą prawną żądania wnioskodawcy, mimo ustalenia prawidłowego stanu faktycznego i stwierdzenia przez Sąd, że wnioskodawca wykazał, iż od maja 2012 roku jego kontakty z dzieckiem nie są wykonywane przez R. S., zgodnie z wyrokiem Sądu Okręgowego w Sieradzu, I Wydziału Cywilnego, sygn. akt I 1C 657/09, wydanego w dniu 10 maja 2010 roku (uzasadnienie zaskarżonego orzeczenia k. 3), podczas gdy Sąd nie jest w sposób bezwzględny związany sformułowaniem żądania i może je stosownie zmodyfikować, z tym że musi to uczynić zgodnie z wolą wnioskodawcy, czego Sąd nie uczynił, co więcej odmówił zasadnej ochrony praw przysługujących wnioskodawcy, polegających na kontaktach z synem,

- naruszenie prawa procesowego, tj. art. 233 k.p.c. w zw. z 328 § 2 k.p.c. poprzez niewłaściwe zastosowanie wskazanych przepisów, skutkujące nie odtworzeniem i pominięciem dowodu z płyty CD, zawierającej nagranie w plikach video rejestrujące sposób przekazywania wnioskodawcy syna w czasie kontaktów z dzieckiem, potwierdzających okoliczność, iż kontakty wnioskodawcy z dzieckiem nie są wykonywane przez R. S. zgodnie z wyrokiem Sądu Okręgowego w Sieradzu, I Wydziału Cywilnego, sygn. akt I 1C 657/09, podczas gdy Sąd zobowiązany jest ocenić wiarygodność i moc dowodów na podstawie wszechstronnego rozważenia zebranego materiału oraz przeprowadzić selekcję dowodów, tj. dokonać wyboru tych, na których się oparł, i ewentualnie odrzucić inne, którym odmówił wiarygodności i mocy dowodowej, co wiąże się z obowiązkiem należytego uzasadnienia orzeczenia, czego Sąd nie uczynił w treści uzasadnienia zaskarżonego postanowienia.

W oparciu o powyższe zarzuty skarżący wnosił o:

1. zmianę zaskarżonego wyroku poprzez orzeczenie co do istoty sprawy, tj. zagrożenie nakazania R. S. zapłaty odpowiedniej sumy pieniężnej z tytułu wielokrotnego łamania wyżej wskazanych orzeczeń, uprawniających wnioskodawcę do kontaktów z synem, co zapewni odpowiednią ochronę praw J. J.,

2. zasądzenie od uczestniczki na rzecz wnioskodawcy kosztów postępowania apelacyjnego, w tym kosztów zastępstwa procesowego według norm przepisanych.

W odpowiedzi na apelacja dłużniczka wniosła o jej oddalenie i zasądzenie kosztów postępowania przed sądem II instancji według norm przepisanych.

Sąd Okręgowy zważył co następuje:

Należy zgodzić się z zarzutem apelacji, iż Sąd Rejonowy dopuścił się naruszenia art. 321 § 1 k.p.c. poprzez jego bezzasadne zastosowanie. Racje ma bowiem skarżący, że Sąd nie jest w sposób bezwzględny związany sformułowaniem żądania i może je stosownie zmodyfikować, ponieważ priorytet ma wola wnioskodawcy, a w szczególności zgłoszone przez niego roszczenie rozumiane jak uprawnienie do żądania od oznaczonej osoby zachowania się w określony sposób. Jak zgodnie przyjmuje się w literaturze określone w pozwie (wniosku) żądanie jest zindywidualizowane przytoczonymi przez powoda okolicznościami faktycznymi (art. 187 k.p.c.). Natomiast powód zgodnie z zasadą iura novit curia nie ma obowiązku przytoczenia podstawy prawnej dochodzonego roszczenia. W związku z tym przyjmuje się co do zasady, że dopuszczalne jest zasądzenie roszczenia wynikającego z faktów przytoczonych przez powoda na innej podstawie prawnej niż wskazana przez niego. (Andrzej Jakubecki –komentarz do art. 321 k.p.c. –system informacji prawnej –Lex)

Powyższe zapatrywanie znalazło też potwierdzenie w orzecznictwie Sądu Najwyższego i tak wyroku z 15 kwietnia 2003 r., V CKN 115/01, Lex nr 407051) wyjaśniono, że przyjęcie przez sąd innej podstawy rozstrzygnięcia niż wskazana

przez strony nie stanowi wyjścia poza granice żądania, wynikające z art. 321 § 1 k.p.c., gdyż w sposób niekwestionowany działa w procesie cywilnym zasada *da mihi fatum, dabo tibi ius*. Wystąpienie powinności sądu oparcia rozstrzygnięcia na innej podstawie prawnej niż wskazana przez powoda może wynikać z okoliczności konkretnej sprawy. Podobną myśl wyraża teza wyroku Sądu Najwyższego z dnia 25 kwietnia 2008 r., II CSK 613/07, Lex nr 420867, w której stwierdzono, że przepisy prawa materialnego wskazywane przez powoda jako podłoże jego żądań, nie wiążą sądu i mogą być przezeń pominięte przy wydawaniu orzeczenia co do istoty sporu, konstrukcja podstawy prawnej rozstrzygnięcia należy bowiem do sądu.

Wreszcie w wyroku z dnia 20 lutego 2008 r., II CSK 449/07, Lex nr 442515, Sąd Najwyższy zauważył, że jeżeli z powołanych przez powoda okoliczności faktycznych wynika, że roszczenie jest uzasadnione w całości bądź w części, to należy je w takim zakresie uwzględnić. Nie stoi temu na przeszkodzie fakt, że powód nie wskazał podstawy prawnej roszczenia albo, że podstawa przez niego przytoczona okazała się niewłaściwa.

W okolicznościach rozpoznawanej jest oczywistym, iż wierzyciel J. J. w sposób jasny i wyraźny zgłosił w przedmiotowej sprawie żądanie dotyczące udzielenia mu ochrony prawnej w zakresie egzekucji kontaktów. Po 13 sierpnia 2011 r. nie budzi natomiast wątpliwości to, iż powyższa ochrona może być udzielona tylko w ramach postępowania uregulowanego art. 598¹⁵-598²¹ k.p.c.. W tym stanie rzeczy oraz mając na uwadze przytoczone wcześniej jednolite stanowisko doktryny i orzecznictwa dotyczące powinności sądu rozstrzygnięcia sprawy w oparciu o fakty przytoczone przez stronę, a w konsekwencji wydania orzeczenia na innej podstawie prawnej niż wskazana przez stronę, należy stwierdzić iż zaskarżone postanowienie jest przejawem niczym nieuzasadnionego formalizmu. Reasumując należy uznać, że wniosek o egzekucje kontaktów rodzica z dzieckiem, złożony po 13 sierpnia 2011 r., powinien być rozpoznany w ramach postępowania nieprocesowego (sprawy dotyczące wykonywania kontaktów z dzieckiem) uregulowanego art. 598¹⁵-598²¹ k.p.c., nawet w sytuacji wskazania we wniosku niewłaściwej podstawy prawnej. W przedmiotowej sprawie oportunistyczna postawa Sądu I instancji doprowadziła do nierozpoznania istoty sprawy. Jak przyjmuje się w doktrynie i orzecznictwie nierozpoznanie istoty sprawy odnosi się do roszczenia będącego podstawą powództwa i zachodzi, gdy sąd pierwszej instancji nie orzekł w ogóle merytorycznie o żądaniach stron, zaniechał zbadania materialnej podstawy żądania pozwu albo pominął merytoryczne zarzuty pozwanego. Z taką sytuacją mamy do czynienia w przedmiotowej sprawie i dlatego zaskarżone postanowienie z mocy art. 386 § 4 k.p.c. podlegało uchyleniu.

Marginalnie już tylko można dodać, że stosownie do treści art. 201 § 1 k.p.c. procesowa kwalifikacja sprawy pod kątem, w jakim trybie powinna być ona rozpoznana oraz w aspekcie jej przynależności do postępowania odrębnego, jest dokonywana z urzędu przez przewodniczącego. W szczególności przewodniczący bada, w jakim trybie sprawa powinna być rozpoznana oraz czy podlega rozpoznaniu według przepisów o postępowaniu odrębnym i wydaje odpowiednie zarządzenia. (Tadeusz Żyżnowski, komentarz do art. 201 kodeksu postępowania cywilnego – system informacji prawnej – Lex) Jest oczywistym, iż okolicznościach rozpoznawanej sprawy przewodniczący winien wydać zarządzenie o skierowaniu sprawy do rozpoznania w trybie postępowania nieprocesowego.